

Lausunnon antaminen valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta (Liikenne 12)

437/00.04.02/2020 Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12)

Hallitus 11.02.2025 § 12

Esittelijä Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver
Valmistelijat Johtaja Johanna Wallin, etunimi.sukunimi@hsl.fi
Yksikön päällikkö Johanna Järvinen, etunimi.sukunimi@hsl.fi
Liikennejärjestelmäasiantuntija Tytti Viinikainen, etunimi.sukunimi@hsl.fi

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12 -suunnitelma) on strateginen suunnitelma Suomen liikennejärjestelmän kehittämisestä 12 vuodeksi. Suunnitelmassa käsitellään kaikki liikennemuodot, henkilö- ja tavaraliikenne, liikenneverkot, palvelut ja liikennejärjestelmän tukitoimet. Suunnitelma laaditaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaisesti. Liikennejärjestelmäsuunnitelmasta tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukainen ympäristöarviointi (SOVA-laki).

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa vuosille 2026–2037. Suunnitelmasta tehdään valtioneuvoston päätös, joka annetaan eduskunnalle selontekona.

Lausunnon tiivistelmä

HSL toteaa, että suunnitelmaluonnoksen linjaukset eivät vastaa valtakunnallisen liikennejärjestelmän keskeisiin kehittämistarpeisiin seuraavista syistä: 1) Suunnitelmaluonnoksen kokonaisrahoitustaso ei vastaa HSL:n näkemystä liikennejärjestelmän keskeisistä kehittämistarpeista. Kehittämisinvestointien kokonaisrahoitustasoa tulisi nostaa ja investointien kohdentamista tarkentaa laadukkaisiin vaikutusarvioihin perustuen. Resursseja tulisi kohdistaa kestävää kasvua edistävään infrastruktuuriin varsinkin suurilla kaupunkiseuduilla ja kaupunkiseutujen välisillä yhteyksillä. 2) Liikenteen ilmastopäästöt sekä niihin liittyvät kansainväliset ja kotimaiset tavoitteet eivät näy riittävästi suunnitelmaluonnoksen linjauksissa. Pelkät kuntakentän käsissä olevat toimet eivät riitä tavoitteiden saavuttamiseen, vaan tarvitaan vahvaa tukea valtiolta. 3) Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tulisi luoda kaupunkiseuduille edellytykset varautua erilaisiin yhteiskunnan häiriötilanteisiin.

Valtiontalouden haasteista huolimatta Liikenne 12 -suunnitelmassa tulisi katsoa näkemyksellisesti pitkälle tulevaisuuteen: niukankin rahoitusraamin aikana on mahdollista innovoida ja pohjustaa tulevaisuuden ratkaisuja.

Valtio-osapuolen tulisi MAL-sopimusmenettelyssä lisätä strategisen yhteiskehittämisen edellyttämää pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista yhdessä sovittuihin kehityssuuntiin. Sopimuksissa on tärkeää pitäytyä niiden keskeisessä tavoitteessa edistää kestävää yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää niin, että MAL-seuduilla voidaan tukea kestäviä liikkumisvalintoja ja vähentää liikenteen päästöjä.

Huomioita suunnitelman toimenpiteistä ja rahoitusohjelmasta

- Rahoituspanostuksista päätellen suunnitelmaluonnos ei erityisen kunnianhimoisesti tavoittele kaupunkiseutujen kestävä kasvun edistämistä.
- Kaupunkiraideliikennehankkeiden valtion rahoitusosuuden tulee jatkossakin olla vähintään 30 %.

- Hankintaosaamisen, innovaatioita tukevien hankintojen ja elinvoimaisen markkinan edistäminen on erityisen tärkeää henkilöjunaliikenteessä, jossa operaattorien ja palveluntarjoajien markkina Suomessa on haastava ja kehittymätön.
- Hankeyhtiöiden kehittämät uudet ratayhteydet tulee integroida täysin julkiseen rataverkkoon sekä toiminnallisesti että taloudellisesti, jotta verkostohyödyt maksimoidaan.
- Kävelyn ja pyöräilyn investointituen määrää on tulevaisuudessa tarpeen nostaa valtakunnallisesti 50–60 miljoonan vuositasolle. Lisäksi esitämme, että valtio toteuttaa oman väyläverkkonsa osalta Helsingin seudun pyöräliikenteen pääverkkojen puuttuvat osat sekä varmistaa pääverkkojen hyvän laatutason ja talvikunnossapidon.
- Suunnitelman tulisi sisältää selkeä ja pitkäjänteinen näkymä siihen, kuinka liikenteen päästövähennykset toteutetaan valtakunnallisesti. Lisäksi suunnitelman rahoitusratkaisujen tulisi ohjata tähän suuntaan. Suunnitelmassa tulisi esittää sekä ilmasto- että lähipäästöjen vähentämiseen tähtäävät, konkreettiset ja tavoitteelliset toimenpiteet.
- Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuen vähentäminen ei noudata suunnitelmaluonnoksen strategista linjausta, jonka mukaan kestävää liikkumista korostetaan erityisesti kaupunkiseuduilla niiden tehokkaan kasvun näkökulmasta. Joukkoliikenteen valtionavustusten kokonaisuutta arvioitaessa tulee tarkastella valtion talouden lisäksi mahdollisten muutosten vaikutuksia kuntatalouteen, lippujen hintoihin ja joukkoliikenteen palvelutarjonnan muodostumiseen.
- Henkilöjunaliikenteen PSA-ostosopimusten kilpailutuksen onnistuminen edellyttää riittävän laajoja ja yhtenäisiä, toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisia liikennekohteita.
- Yhteisrahoitteisissa hankkeissa valtion osuuden tulisi olla vähintään 70 %, sillä hankkeisiin liittyy kunnalle koituvia kustannuksia esimerkiksi yhdyskuntarakentamisesta, katuverkosta ja joukkoliikenteestä.
- MAL-sopimusten tulevaisuus tulee varmistaa Liikenne12 -rahoitusohjelmassa rahoitusta varaamalla. Lisäksi MAL-sopimukseen käytettäväksi osoitettavaa rahoitusta tulee kasvattaa ja sen tulee olla suunnitelmallista.
- Suunnitelman tulisi voimakkaammin pyrkiä ohjaamaan resursseja kasvavien kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen hajautumisen ehkäisemiseen eli kaupunkirakenteen taloudelliseen kestävyYTEEN.
- Suunnitelman toimenpiteiden vieminen nykyistä tarkemmalle tasolle ja vaikutusten arvioinnin systemaattinen kehittäminen määrällistä arviointitietoa lisäämällä olisivat tärkeitä vaikutusten suuruusluokkien ja vertailtavuuden näkökulmasta.

Yhteenvetona todetaan, että myös valtakunnallisen liikennejärjestelmän tulee mahdollistaa ja tukea Helsingin seudun kasvua, jolla on merkittävä vaikutus koko Suomen tuottavuuskehitykseen. Tämän tulee näkyä selvästi vahvemmin suunnitelmassa ja sen toimeenpanossa muun muassa väyläverkon investointiohjelman ja MAL-sopimusten kautta.

Ehdotus	Hallitus päättää antaa liitteen mukaisen lausunnon valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman 2026–2037 luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta.
Päätös	Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.
Liitteet	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän lausunto valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman 2026–2037 luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta